STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII
(XXVII-XXIX)
2024-2026

STUDIES AND RESEARCHES
IN
N U M I S M A T I C S

ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
N U M I S M A T I Q U E

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII (XXVII-XXIX)

2024-2026

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2026

COMITETUL DE REDACȚIE

AUREL VÎLCU, redactor responsabil
THEODOR ISVORANU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, EMANUEL VIOREL PETAC,
DAN PÎRVULESCU şi GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române; GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

DANA COSTIN, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, Bucureşti, România: Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., str. Ziduri vii, nr. 5, bl. B 18, scara 1, apartament 44, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-3124801, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro

S.C. ORION PRESS IMPEX S.R.L., str. Băiculeşti, nr. 23, bl. E9, scara D , ap. 147, camera 1, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-2106787, e-mail: office@orionpress.ro

S.C. CRIS MEDIA PRESS S.R.L., bld. Gheorghe Duca, nr. 10-22, sector 1, Bucureşti, tel. 0722.333.405, e-mail: office.crismedia@gmail.com

S.C. DEREX COM S.R.L., Aleea Țebea, nr. 2B, sector 4, București, tel. 0726258546, e-mail: derex_com@yahoo.com

S.C. SORIRORI SOLUTIONS S.R.L., bd. Republicii, nr. 25, Târgu Jiu, cod poştal 210152, județul Gorj, tel. 004 0765 262 077, 004 0765 166 433, e-mail: sorin.costreie@sorirori.ro, rosana.guta@sorirori.ro

S.C. TOP SEVEN BEST S.R.L., str. Morii, nr. 41, Clinceni, jud. Ilfov, tel. 0787 818 706, e-mail: office@abonamente-presa.ro

Adresa redacției:
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str Henri Coandă nr. 11, 010667 Bucureşti, Tel./Fax 4021 212 88 62, E-mail : redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

© 2026, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
www.ear.ro

Sumar – Sommaire

I. STUDII ŞI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

A. NUMISMATICĂ – NUMISMATIQUE

AUREL VÎLCU, Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria – Olbian coins from the 5th century BC discovered at Histria 7

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Monede histriene de argint din tezaurul de la Enisala (com. Sarichioi, jud. Tulcea) – Silver coins of Istros from the Enisala hoard (Sarichioi commune, Tulcea County) 13

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, ADAM RABINOWITZ, New Greek, Macedonian and Roman coin discoveries from the "Platou Est" sector at Histria (Romania) 23

IONUȚ BADEA, O colecție particulară de monede emise de cetatea Histria – Coins of Istros (Histria) from a private collection 49

ANA-MARIA BALTĂ, Noi considerații asupra monedelor cu revers tip poartă de oraș din Moesia Inferior emise în timpul lui Gordian al III-lea (238-244) – New considerations on the coins with city-gate reverse issued in Moesia Inferior during the reign of Gordian III (AD 238-244) 63

EUGEN NICOLAE, Despre ornamentul islamic „nodul fericirii" și originea puterii sale apotropaice 75

EUGEN NICOLAE, „Sindromul Poienești". Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc 87

LILIA DERGACIOVA, An extraordinary hoard from the first quarter of the 15th century. Contributions to the Moldavian currency system during the reign of Alexander I (1399/1400-1432). With an appendix by ROMAN CROITOR, Sturgeons in medieval Moldova 101

B. METROLOGIE – MÉTROLOGIE

GABRIEL CUSTUREA, Ponduri antice descoperite în Dobrogea – Ancient weights discovered in Dobruja 129

II. DISCUŢII ŞI NOTE – DISCUSSIONS ET NOTES

ANA-MARIA BALTĂ, IONUȚ BADEA, Un lot de monede emise de cetatea Nicopolis ad Istrum între 193 și 222 p. Chr. – An assemblage of coins struck by Nicopolis ad Istrum between AD 193 and 222 133

DOREL BĂLĂIȚĂ, Jetoanele societăţii anonime miniere „Lignitul" – The tokens issued by the "Lignitul" mining joint-stock company 139

III. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

THEODOR ISVORANU, SEBASTIAN MATEI, Tezaurul de denari romani republicani descoperit la Săsenii pe Vale, jud. Buzău – The hoard of Roman Republican denarii discovered at Săsenii pe Vale, Buzău County 151

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Un tezaur monetar de la mijlocul secolului al II-lea p. Chr. descoperit la Durostorum – A coin hoard from the middle of the 2nd century A.D. found at Durostorum 163
MIHAI DIMA, ALIN FRÎNCULEASA, Monede romane descoperite la Urlați, jud. Prahova – Roman coins found in Urlaţi, Prahova County..... 177
MARIUS BLASKÓ, Monedele ungureşti din necropola medievală de la Buftea-La Cârna/Mănești (secolele XIV – XVII) – Hungarian coins from the medieval necropolis at Buftea-La Cârna/Mănești (14th – 17th centuries)..... 189
VIOREL M. BUTNARIU, Tezaurul monetar descoperit la Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda – The coin hoard discovered at Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda..... 199

IV. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, *In memoriam* Eugen Nicolae..... 213

ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS 227

I. STUDII ŞI CERCETĂRI
A. NUMISMATICĂ

Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria

Aurel VÎLCU*

În cursul unui sondaj efectuat în anul 2003 la Histria, în sectorul BTG (Basilica din faţa turnului G al zidului de incintă roman târziu) au fost descoperite mai multe materiale, printre care și două monede olbiene din metal comun[1]. Secțiunea deschisă la nord de basilică, în imediata sa apropiere, avea drept scop lămurirea funcţionalităţii construcţiei arhaice, identificată în S1 (a doua jumătate a secolului al VI-lea a.Chr. – începutul secolului al V-lea a.Chr.)[2]. Din punct de vedere cronologic, s-a constatat că primul nivel, aşezat direct pe stâncă, aparţine celei de-a doua jumătăţi a secolului al VI-lea a. Chr., cu fragmente de boluri decorate cu rozete din puncte, cu ochi, cupe grec-orientale cu decor cu filete şi benzi, cupe Droop şi Kassel, fragmente de vase cu figuri negre[3]. Monedele au fost recuperate din următorul strat de pământ amestecat cu granule de arsură și fragmente de vase, cele mai recente aparţinând mijlocului secolului al V-lea. Ambele monede, de greutăți diferite, au pe avers capul Medusei și pe revers roată cu patru spițe, fiind realizate prin turnare:

Olbia
Av. Capul Medusei din față, cu limbă.
Rv. Roată cu patru spițe. Legenda APIX.
1. AE 24,89 g; 50 mm. S3, □ 5, -1,84 m.
SNG Rusia 403-406, anii c. 450-425; Frolova, Abramzon 2005, p. 47, grupa A, nr. 163-166, anii 500-450; SNG Black Sea 386, sf. secolului al V-lea – secolul al IV-lea a. Chr.

Av. Ca mai sus, dar fără limbă.
Rv. Ca mai sus.
2. AE 9,02 g; 33 mm. S3, □ 5, -1,77 m.
SNG Rusia 419-420, 422-423, anii c. 450-425; Frolova, Abramzon 2005, p. 48, grupa B, nr. 177-178, 180-181, anii 500-450; SNG Black Sea 387-389, sf. secolului al V-lea – secolul al IV-lea a. Chr.

---

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române; e-mail: aurelvilcu@yahoo.com

[1] Monedele descoperite în timpul cercetărilor efectuate în anii 2002 și 2003 ne-au fost aduse spre identificare de regretata Catrinel Domăneanţu.

[2] Catrinel Domăneanţu, *Istria, com. Istria, jud. Constanţa [Histria]. Sector BTG*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România, campania 2003*, Bucureşti, 2004, p. 159-160.

[3] *Ibidem*.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 7-11.

Datarea monedelor olbiene cu Medusa pe avers și roată cu patru spițe însoțită de legenda APIX pe revers rămâne încă subiect de discuție, o cronologie absolută fiind imposibil de stabilit în acest stadiu al cercetării. În urma studierii materialului numismatic, s-a propus al treilea sfert al secolului al V-lea[4], prima jumătate a secolului al V-lea[5] sau un interval mai larg care cuprinde sfârșitul secolului al V-lea și veacul următor[6], ultima ipoteză fiind însă greu de argumentat. Sondajul efectuat la Histria în anul 2003 aduce date noi privind cronologia acestor emisiuni monetare, autorii cercetărilor precizând că ambele monede provin din același context cu fragmente de vase, dintre care cele mai recente au fost datate la mijlocul secolului al V-lea a. Chr. Astfel apare un reper cronologic important care sugerează că monedele olbiene cu Medusa pe avers și roată cu patru spițe însoțită de legenda APIX pe revers erau deja în circulație la mijlocul secolului al V-lea a. Chr. Prezența pieselor olbiene din această categorie este certificată de încă un exemplar ce cântărește 18,31 g și care provine din săpăturile mai vechi, din păcate însă fără un context clar[7]. Emisiunile olbiene din perioada autonomiei sunt rare la Histria, în afară de cele trei exemplare cu Medusa, fiind recuperată în anul 1957 o altă piesă, mai târzie, cu zeu fluvial pe avers[8]. Apărute la Histria la mijlocul secolului al V-lea a. Chr., monedele olbiene arhaice cu Medusa par să fi circulat în aceeași perioadă cu emisiunile locale din bronz, cu roată[9]. Ambele categorii monetare nu sunt cele mai vechi semnalate în orașul pontic întemeiat în secolul al VII-lea a. Chr. de coloniștii milesieni. Cercetările efectuate în anul 1955 au scos la lumină în sectorul X o piesă arhaică din metal prețios, hekte de electrum (o șesime dintr-un stater), bătută de Cyzic[10]. Moneda, cu o greutate de 2,63 g, are pe avers doi toni suprapuși, unul către stânga și celălalt spre dreapta și pe revers un pătrat incus. Cronologia este dificil de stabilit, materialele recoltate din zona în care a fost descoperită fiind datate în secolul al VI-lea a. Chr. Prin analogie cu alte piese cyzicene publicate recent, moneda descoperită la Histria ar putea fi datată mai degrabă în prima parte a secolului al VI-lea a. Chr., fiind cea mai veche recuperată în cursul cercetărilor întreprinse din 1914 până în prezent. În țara noastră, literatura numismatică a reținut alte două descoperiri de stateri de electrum emiși de Cyzic: tezaurele de la Galați[11] și Cuzgun (Ion Corvin), jud. Constanța[12]. Tezaurele au fost considerate multă vreme dovezi importante care atestau circulația monedei cyzicene de electrum în zona Dunării de Jos, însă date noi au pus sub semnul îndoielii ambele descoperiri[13]. În privința așa-zisului tezaur descoperit la Galați, importante clarificări privind locul de descoperire au fost

---

[4] P.O. Karyshkovskiĭ, *Monety Ol'vii*, Kiev, 1988, p. 43-45. O discuție asupra datării la J. Bodzek, *Olbian "asses" in the collection of the National Museum in Cracow. Supplement*, Studies in Ancient Art and Civilization, 10, 2007, p. 64, care propune extinderea perioadei de batere la c. 450 - 420/410.

[5] N.A. Frolova, M.G. Abramzon, *Monety Ol'vii v sobranii Gosudarstvennogo Istoričeskogo Muzeja*, Moscova, 2005, p. 19 și p. 47-48.

[6] SNG Black Sea, nr. 386-389.

[7] C. Preda, H. Nubar, *Histria 3. Descoperirile monetare 1914-1970*, București, 1973, p. 138, nr. 795; C. Preda, *Descoperirea de la Murighiol (jud. Tulcea) și unele aspecte ale circulației monedelor olbiene la Dunărea de Jos*, SCN, 7, 1980, p. 38.

[8] C. Preda, H. Nubar, *op. cit.*, p. 138, nr. 796.

[9] Pentru datarea emisiunilor histriene cu roată, a se vedea C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, București, 1998, p. 61-64; G. Talmațchi, *Monetăriile orașelor vest-pontice Histria, Callatis și Tomis în epoca autonomă*, Cluj-Napoca, 2011, p. 333-336.

[10] C. Preda, H. Nubar, *op. cit.*, p. 49 și p. 138, nr. 794; Suzana Dimitriu, *O monedă divizionară din Cyzic, la Histria*, SCIV, 8, 1957, 1-4, p. 103, datată în secolele VI-V a. Chr.; A. Vîlcu, Th. Isvoranu, E. Nicolae, *Les monnaies d'or de l'Institut d'Archéologie de Bucarest*, Wetteren, 2006, p. 12 și p. 69, nr. 82, datată în secolele VII-VI a. Chr.

[11] O discuție la Suzana Dimitriu, *op. cit.*, p. 103-111; C. Preda, *În legătură cu circulația staterilor din Cyzic la Dunărea de Jos*, Pontica, 7, 1974, p. 139-146.

[12] C. Moisil, *Monete și tezaure monetare găsite în România și în Ținuturile românești învecinate*, BSNR, 10, 1913, p. 63, nr. 23; C. Preda, *op. cit.*, p. 140.

[13] Asupra circulației staterilor bătuți de Cyzic vezi Suzana Dimitriu, *op. cit.*, p. 103-111; C. Preda, *op.cit*., p. 139-146.

efectuate cu prilejul publicării în anul 2006 a staterilor de Cyzic aflați în colecția Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" al Academiei Române[14]. Primele informaţii au fost publicate de Cezar Bolliac, care în anul 1869 trecea în revistă mai multe descoperiri monetare din România, printre care se făcea referire şi la 15 stateri de Cyzic, dar fără a preciza localitatea în care au fost găsiţi[15]. Bazându-se pe semnalarea lui Cezar Bolliac din 1869, Grigore Tocilescu preciza un deceniu mai târziu că 15 stateri de Cyzic ar fi fost găsiţi la Galaţi[16]. Clarificarea provenienţei staterilor din așa-zisul tezaur de la Galați, aflați în prezent în colecţia Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" al Academiei Române, a fost adusă de documente din arhiva Muzeului Naţional de Antichităţi. Potrivit acestora, staterii au fost cumpăraţi la 14 ianuarie 1869 de la un albanez din Ianina, care la rândul său le achiziționase de la un anticar din Constantinopol şi apoi le-a revândut la Bucureşti unor persoane particulare şi Muzeului Naţional de Antichităţi[17]. În lumina noilor date oferite de studierea arhivei, așa-zisul tezaur de la Galați trebuie eliminat din lista descoperirilor de stateri cyziceni din România. În privința descoperirii de la Cuzgun (Ion Corvin), jud. Constanța, cercetări recente au arătat că apartenența unor stateri cyziceni din electrum la tezaur este improbabilă[18]. Pentru zona Dunării de Jos, certă rămâne descoperirea în anul 1967 a tezaurului de stateri cyziceni de la Orlovka (Ukraina)[19], localitate aflată pe malul de nord al fluviului, în dreptul orașului Isaccea.

Printre monedele timpurii semnalate la Dunărea de Jos, în afară de emisiunile cyzicene, literatura numismatică a reținut și emisiunile din metal comun ale Olbiei care, așa cum era de așteptat, sunt concentrate mai ales în zona nord-pontică, dar nu lipsesc din regiunile vest-pontice, fiind semnalate îndeosebi în orașele grecești, dar și în așezările din teritoriu. În Dobrogea, în afară de exemplarele descoperite la Histria și trecute în revistă mai sus, din seria de emisiuni olbiene arhaice cu capul Medusei pe avers, dar cu vultur pe delfin și legenda APIX pe revers, a fost semnalată în anul 1925 de Vasile Pârvan o piesă de 98 g aflată într-o colecție particulară[20]. Potrivit deținătorului, moneda ar fi fost descoperită la Mahmudia (Salsovia), jud. Tulcea. Remarcăm că în privința datării emisiunilor de acest tip s-a propus intervalul 500-450 a. Chr.[21] sau c. 450-425 a. Chr.[22], la fel ca în cazul exemplarelor ce au pe revers roata cu patru spițe în loc de delfin. Cel mai probabil ambele tipuri ce au în comun capul Medusei pe avers și legenda APIX pe revers au pătruns în Dobrogea în aceeași perioadă, fiind semnalate până în prezent doar la Histria și Mahmudia.

Două monede olbiene mai târzii, din tipul cu Demetra pe avers şi vultur pe delfin pe revers și de tip zeu fluvial Boristhenes, datate în secolele IV-III a. Chr., au fost descoperite la Mangalia (Callatis), prima în anul 1946 și a doua în cursul săpăturilor efectuate în 1959, în sectorul de nord al zidului de apărare al cetății[23]. Tot de la Mangalia ar proveni o monedă olbiană din perioada autonomiei găsită în timpul

---

[14] A. Vîlcu, Th. Isvoranu, E. Nicolae, *Les monnaies d'or de l'Institut d'Archéologie de Bucarest*, Wetteren, 2006.

[15] C. Bolliac, *Arheologia și numismatica*, Trompeta Carpaţilor, 699, 1869, apud Suzana Dimitriu, *op. cit.*, p. 104.

[16] G. Tocilescu, *Dacia* înainte *de Romani*, Bucarest, 1880, p. 496.

[17] A. Vîlcu, Th. Isvoranu, E. Nicolae, *op. cit.*, p. 11-12.

[18] A. Vîlcu, *Asupra tezaurului monetar din secolul IV a. Chr. descoperit la Cuzgun (Ion Corvin, jud. Constanța) în lumina arhivei MNA*, lucrare prezentată la *Sesiunea anuală de comunicări științifice a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan"*, Bucureşti**,** 25-27 martie 2015. Rezumatul comunicării a fost publicat la Adina Boroneanț, A. Măgureanu, A. Vîlcu, *Sesiunea anuală de comunicări științifice a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan"*, SCIVA, 66, 2015, nr. 1-2, p. 156.

[19] S.A. Bulatovič, *Klad kizikinov iz Orlovki*, Vestnik Drevnej Istorii, 2, 1970, p. 73-86.

[20] V. Pârvan, *Un aes grave olbien à Salsovia*, Dacia, 2, 1925, p. 420-421.

[21] N.A. Frolova, M.G. Abramzon, *Monety Ol'vii v sobranii Gosudarstvennogo Istoričeskogo Muzeja*, Moscova, 2005, p. 46-47.

[22] SNG Rusia, p. 40.

[23] C. Preda, *Descoperirea de la Murighiol (jud. Tulcea) și unele aspecte ale circulației monedelor olbiene la Dunărea de Jos*, SCN, 7, 1980, p. 38.

săpăturilor de salvare efectuate în anul 1966 pe strada Ștefan cel Mare[24] și un tezaur inedit, alcătuit din piese de nominal mic, care se afla într-o colecție particulară din Craiova[25]. Alte nouă monede olbiene, șapte din tipul cu zeu fluvial Boristhenes pe avers și arc în tolbă pe revers, una cu Demetra pe avers și vultur pe delfin pe revers și încă o piesă mai târzie cu Apollon pe avers, au fost semnalate la Murighiol, jud. Tulcea[26]. Pentru primele opt monede, datate în ultimul sfert al secolului al IV-lea a. Chr. și prima parte a veacului următor, s-a presupus că ar face parte dintr-un tezaur alcătuit din 23-24 exemplare[27]. Potrivit autorului, una dintre piesele cu zeu fluvial pe avers, bătută în a doua jumătate a secolului al III-lea a. Chr., ar fi fost din argint[28]. O piesă similară din același metal a fost recuperată din împrejurimile orașului Tulcea[29]. Din seria de bronzuri cu capul zeului fluvial pe avers, pe raza localității Sinoe, jud. Constanța, în vecinătatea cetății Istros, ar fi fost găsit un exemplar[30]. Prezența monedelor olbiene mai târzii în zona Dobrogei este atestată pe teritoriul satului Garvăn, jud. Tulcea (un exemplar cu capul lui Apollon pe avers și vultur pe delfin pe revers)[31] și la Canlia, jud. Constanța (o piesă cu capul lui Zeus pe avers)[32]. Pentru ambele descoperiri s-a precizat că provin din secolul I a. Chr., fiind emise mai degrabă după cucerirea Olbiei de către Burebista. O informație neconfirmată menționează descoperirea unei monede olbiene în nordul Dobrogei, posibil în zona Isaccei[33]. În acest stadiu al cercetării se conturează o concentrare a descoperirilor în zona de nord a Dobrogei, poate ca rezultat al prezenței negustorilor olbieni[34], și în orașele grecești Istros și Callatis, rod al legăturilor economice directe cu orașul nord-pontic.

Olbian coins from the 5th century BC discovered at Histria

ABSTRACT

In the year 2003, during archaeological excavations at Histria, two Olbian bronze coins were discovered in a layer with materials dated to the middle of the 5th century BC. Both coins have Medusa's head on the obverse and the four-spoke wheel accompanied by the legend APIX on the reverse. The finds in Dobruja of Olbian bronze coins minted during the autonomous period are discussed. Olbian bronze coins are present in Northern Dobruja and in the Greek cities of Istros and Callatis, indicating economic links with the north Pontic city.

FIGURES CAPTION

Pl. I. Olbian coins from 5th century BC discovered at Histria.

---

[24] Antoaneta Vertan, G. Custurea, *Descoperiri monetare în Dobrogea (II)*, Pontica, 13, 1980, p. 348, nr. 114.

[25] Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheșeanu, A. Popescu, *Monede grecești, romane și bizantine din Dobrogea în colecția Muzeului din Brăila*, SCN, 1998, p. 89.

[26] C. Preda, *op. cit.*, p. 35-36.

[27] *Ibidem*, p. 37-38.

[28] *Ibidem*, p. 36, nr. 1.

[29] *Ibidem*, p. 38.

[30] G. Talmațchi, *Descoperiri premonetare și monetare în Dobrogea (sec. VI – I a.Chr.)*, Pontica, 35-36, 2002-2003, p. 378, nr. 197.

[31] C. Preda, *op. cit.*, p. 38.

[32] *Ibidem*, p. 39.

[33] *Ibidem*, p. 38.

[34] *Ibidem*, p. 41.

1

2

Pl. I. Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria.

Abrevieri

ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AÉ	L'Année épigraphique, Paris
AJN	American Journal of Numismatics, New York
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt
ANS	American Numismatic Society, New York
ARA	Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iaşi-Bucureşti
BAR, I.S.	*British Archaeological Reports*, *International Series,* Oxford
BAR, S.S.	British Archaeological Reports, Supplementary Series, Oxford
BMC	*Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra: I, *Augustus to Vitellius*, 1923; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; III, *Nerva to Hadrian*, 1936; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly); VI, *Severus Alexander to Balbinus and Pupienus*, 1962 (R.A.G. Carson)
BSNR	Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti
BIAB	Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, Sofia
CAB	Cercetări Arheologice în Bucureşti, Bucureşti
CCA	Cronica cercetărilor arheologice din România, Bucureşti
CICSA	Centrul de Istorie Comparată a Societăților Antice, Bucureşti
CIL III	Th. Mommsen (ed.), *Corpus Inscriptionum Latinarum. Vol. 3, Parts 1-2. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, Berlin, 1873.
CN	Cercetări Numismatice, Bucureşti
CNA	Cronica Numismatică şi Arheologică, Bucureşti
CNH	L. Réthy, Corpus nummorum Hungariae, I-II, Budapesta, 1899-1907
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique, Paris
Crawford, RRC	M.H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974
Crawford, RRCH	M.H. Crawford, *Roman Republican Coin Hoards*, Londra, 1969
CreştCol	Creşterea Colecţiilor, Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, Bucureşti, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, Bucureşti (1957-)
DIR	*Documente privind istoria României*
D.J.A.N. Argeş	Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Argeş
DOW-LRC	Ph. Grierson, Melinda Mays, *Catalogue of Late Roman coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection. From Arcadius and Honorius to the Accession of Anastasius*, Washington, 1992
DRH	*Documenta Romaniae Historica*, Bucureşti
Herinek	L. Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740-1969*, Viena, 1970
Huszár	Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
IGBulg II	G. Mihailov (ed.), *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. *Vol. II. Inscriptiones inter Danubium et Haenum repertae*, Sofia, 1958.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 227-229.

ISM	*Inscriptiones Scythiae minoris*, I (1983), II (1987), III (1999), IV (2015), V (1980)
JIAI	Journal for Historical and Archaeological Research, Šumen
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	*Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498*, Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498*
Martin	F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Bonn, 1992
MBR	G. Buzdugan, O. Luchian, C.C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Bucureşti, 1977
MCA	Materiale şi Cercetări Arheologice, Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis, Piatra-Neamţ
MINAC	Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie, Constanţa
MJIAP	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova
MNA	Muzeul Naţional de Antichităţi
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
NZ	Numismatische Zeitschrift, Viena
Pere	Nuri Pere, *Osmanlılarda madenî paralar*, Istanbul, 1968
Pick	B. Pick, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973
RCAN	Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Bucureşti
Recueil	W.H. Waddington, E.Babelon, Th. Reinach, *Recueil général des monnaies grecques d'Asie Minéure, I-IV,* Paris, 1904-1912
RÉSEE	Revue des Études Sud-Est Européennes, Bucureşti
RI	Studii, 1948–1952; din 1953, Studii. Revista de Istorie, Bucureşti.
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, I, *Augustus to Vitellius*, Londra, 1923
RIC, I^2	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, I, ediţie revăzută, Londra, 1984
RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, II, *Vespasian to Hadrian*, Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, III, *Antoninus Pius to Commodus*, Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, IV, 1, *Pertinax to Geta*, Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, *The Roman Imperial Coinage*, V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, VI, *From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)*, Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, *The Roman Imperial Coinage*, VII, *Constantine and Licinius A.D. 313-337)*, Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, VIII, *The Family of Constantine I A.D. 337-364)*, Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, *The Roman Imperial Coinage*, IX, *Valentinian I-Theodosius I*, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, X, *The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491)*, Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage

Ruzicka 1928	Leon Ruzicka, *Inedita aus Moesia Inferior*, Vjesnik Hrvatskoga Arheološkoga Društva, 15, 1928, p. 225-248.
SCBC	*Standard Catalogue of British Coins. Coins of England and the United Kingdom*, 41st Edition, London, 2006
SCIV(A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie), Bucureşti
SCN	Studii şi Cercetări de Numismatică, Bucureşti
SHA	*Scriptores Historiae Augustae*
Simpozion Chişinău 2000	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chişinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2001
Simpozion Chişinău 2001	*Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuţi la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chişinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2002
Simpozion Chişinău 2002	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenţei României, Chişinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2003
Simpozion Chişinău 2003	*Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societăţii Numismatice Române (1902-2003), Chişinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2005
Simpozion Chişinău 2004	*Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ştefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chişinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2007
SMMIM	Studii şi Materiale de Muzeografie şi Istorie Militară, Bucureşti
SNG	*Sylloge Nummorum Graecorum*: Black Sea - *The British Museum*, IX, 1, *The Black Sea*, Londra, 1993; Rusia - M. G. Abramzon, N. A. Frolova, Ulrike Peter (eds.), *Sylloge Nummorum Graecorum Russland, Staatliches Historisches Museum Moskau: Münzen des Nördlichen Schwarzmeergebietes*, Berlin-Boston, 2019
Woytek	Bernhard Woytek, *Die Reichspragung des Kaisers Traianus (98-117)*, Viena, 2010.